## اخبار کوتاه

### در ۹ ماهه امسال؛
## ارزش تجارت خارجی کشور ٦٤ میلیارد دلار شد

معاون توسعه صادرات کالا و خدمات سازمان توسعه تجارت ایران گفت: بر اساس اعلام گمرک، تجارت خارجی کشورمان در ۹ ماه امسال با وجود مشکلات حدود ۶۴ میلیارد دلار بوده است.

**به گزارش پیام آشنا** به نقل از گمرک ایران، فرهاد نوری با اشاره به تجارت ۶۴ میلیارد دلاری تجارت خارجی کشور در ۹ ماهه امسال اظهار داشت: این میزان تجارت خارجی با تلاش‌های بخش خصوصی و حمایت‌هایی که دولت در حد توان و ظرفیت خود از صادرات داشته محقق شده و امیدواریم با اصلاح قوانین و بخشنامه‌های دست و پاگیر فرا روی تولید و صادرات، شاهد افزایش صادرات باشیم.

وی ادامه داد: بررسی‌ها نشان می‌دهد که مشکلات نسبت به ماه‌های اخیر رو به کاهش است و نشانه‌هایی از اقدامات انجام شده در این زمینه را در ایام پیش رو شاهد خواهیم بود.

معاون توسعه صادرات کالا و خدمات سازمان توسعه تجارت ایران، با اشاره به مشوق‌های در نظر گرفته شده برای برخی محصولات کشاورزی گفت: این مشوق‌ها یک سری مشوق‌های خاص برای صادرات محصولاتی است که در داخل با مازاد تولید آنها مواجه هستیم.

وی ادامه داد: در سال زراعی جاری، تولید محصولات کشاورزی با رونق همراه بوده که برای صادرات آنها باید مشوق‌هایی را در نظر بگیریم که یکی از این مشوق‌ها اجازه واردات کالاهایی است که در شرایط عادی کالای لوکس در نظر گرفته می‌شود.

### در سال ۲۰۱۹
## تحویل بوئینگ به پایین ترین میزان دهه اخیر رسید

بوئینگ اعلام کرد که در سال ۲۰۱۹ تنها ۳۸۰ هواپیمای مسافربری به مشتریان خود تحویل داده است که این کمترین میزان از سال ۲۰۰۸ تا کنون می‌باشد.

**به گزارش پیام آشنا** به نقل از شین‌هوا، بزرگترین تولیدکننده هواپیما در آمریکا، بوئینگ، اعلام کرد که در سال ۲۰۱۹ تنها ۳۸۰ هواپیمای مسافربری به مشتریان خود تحویل داده است، که این کمترین میزان از سال ۲۰۰۸ تا کنون می‌باشد.

سال گذشته بوئینگ ۸۷ سفارش خرید هواپیمای مسافربری را از دست داد و به این ترتیب تعداد سفارشات لغو شده از تعداد سفارشات جدید ۲۰۱۹ بیشتر شد.

در سه ماهه پایانی سال گذشته بوئینگ تنها ۷۹ هواپیمای مسافربری تحویل داد که این شامل ۹ هواپیمای ۷۳۷ مکس بود.

کل هواپیماهای تحویل داده شده بوئینگ در سال ۲۰۱۹ تا ۵۳ درصد افت به سال قبل از آن رو به رو شد. در سال ۲۰۱۸ بوئینگ توانسته بود ۸۰۶ جت را به مشتریان خود در سراسر جهان تحویل دهد.

فروش ضعیف بوئینگ با بحران ۷۳۷ مکس در ارتباط است. پس از ۲ سقوط مرگبار این مدل که منجر به کشته شدن ۳۴۶ نفر شد، هواپیماهای ۷۳۷ مکس در سراسر جهان زمین‌گیر شد.

بوئینگ در سال ۲۰۱۹ حدود ۴۰۰ هواپیمای مکس را تولید کرد، اما نتوانست آنها را به مشتریان تحویل دهد. و مجبور به کنار گذاشتن آنها در انبارهای شرکت شد.

ماه گذشته بوئینگ تصمیم گرفت موقتا تولید هواپیماهای مکس را متوقف کند.

## سکوت بازارهای آسیایی به دنبال امضای توافق تجاری چین و آمریکا

بازارهای آسیایی پنج‌شنبه، پس از این که آمریکا و چین با امضای فاز اول توافق تجاری خود به بخشی از ابهامات تجاری موجود پایان دادند، روز بی‌سروصدایی را پشت سر گذاشتند.

**به گزارش پیام آشنا** به نقل از سی‌ان‌بی‌سی، پس از اینکه آمریکا و چین با امضای فاز اول توافق تجاری خود به بخشی از ابهامات تجاری موجود پایان دادند، بازارهای آسیایی، روز بی‌سروصدایی را پشت سر گذاشتند.

رئیس‌جمهور آمریکا، دونالد ترامپ و لیو هی، معاون نخست‌وزیر چین دیشب توافقی را امضا کردند تا بخشی از اختلافات تجاری بین دو کشور را حل وفصل کنند.

ویشنو وارتال، رئیس اقتصاد و استراتژی بانک میزوهو، در یادداشت خود نوشت: توافق فاز اول امضا شد و مثبت‌ترین جنبه آن این است که بخشی از ابهامات در روابط تجاری آمریکا و چین در کوتاه‌مدت از بین خواهد رفت.

در بازار ارز، واکنش دلار و یوآن چین به این توافق اندک بود. نرخ برابری دلار با یوآن ۰.۰۳۷ درصد تضعیف شد و به ۶۸۸۶۱ واحد رسید. نرخ برابری دلار با ین ژاپن ۰.۰۸ درصد تقویت شد و به ۱۰۹.۹۷ واحد رسید.

شاخص سی‌ان‌بی‌سی ۱۰۰ آسیا ۰.۰۸ درصد رشد کرد. نیکی ژاپن با رشد جزئی ۰.۰۷ درصدی روبرو شد.

در بازار چین شاخص شانگهای ۰.۵۲ درصد پایین آمد و شاخص هانگ‌سنگ در هنگ‌کنگ ۰.۱۱ درصد رشد کرد.

ای‌اس‌اکس استرالیا و کاسپی کره‌جنوبی به ترتیب ۰.۶۷ درصد و ۰.۷۷ درصد رشد کردند.

## درآمدهای مالیاتی در بودجه با تاخیر محقق می‌شوند

یک کارشناس اقتصادی لایحه بودجه ۹۹ را عملیاتی و برنامه‌محور توصیف کرد و گفت: زمانی که درآمدها در بودجه، مالیات درنظر رفته می‌شود، محقق شدن آن با تاخیر اتفاق می‌افتد و بهترین منابع برای درآمدزایی، سرمایه‌گذاری خارجی و انتقال سرمایه است.

**به گزارش پیام آشنا** به نقل از ایسنا: کمیل طیبی اظهار کرد: لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نسبت به سال‌های گذشته عملیاتی‌تر است و تا حدودی توانسته قالب برنامه‌محور بودن خود را پیدا کند. دلیل این دیدگاه نسبت به لایحه این است که تنگه دولت در لایحه بودجه ۱۳۹۹ به درآمدهای واقعی است و این باعث شده سازوکارهای خرید و فروش اوراق بهادار یا عملیات بازار آزاد را در دستور خود قرار دهد تا به عملیاتی شدن بودجه در این شرایط کمک کند.

وی ادامه داد: با توجه به رکود و تورم اقتصادی در کشور، مقداری تنگه دولت به لایحه بودجه ۱۳۹۹، انبساطی است تا تورم را کاهش دهد همواره پیش‌بینی درباره عملیاتی شدن درآمدها در بودجه ۱۰۰ درصد محقق نخواهد شد یا به ویژه زمانی که درآمدها مالیاتی باشند، محقق شدن درآمدها در بودجه با تاخیر اتفاق می‌افتد.

طیبی با بیان اینکه درآمدهای دولت در بودجه با یک وقفه زمانی اتفاق می‌افتند مثلا ممکن است تحقق درآمدهای سال بعد برای سال دیگری اتفاق بیفتد، افزود: محقق شدن منابع درآمدزایی در لایحه بودجه ۱۳۹۹، بستگی به سیستم مالیاتی و درآمد شرکت‌های دولتی دارد اما با توجه اینکه دولت مقداری زمینه‌های خصوصی‌سازی و واگذاری را فراهم کرده، این امر موجب می‌شود درآمدهای درنظر گرفته شده در لایحه بودجه ۱۳۹۹ در همان سال مالی اتفاق بیفتد.

این کارشناس اقتصادی با تاکید بر اینکه اگر منابع درآمدزایی در نظر گرفته شده درست مورد استفاده قرار بگیرد می‌توان گفت که تا حدودی محقق شدن آن‌ها امکان‌پذیر است، گفت: طبیعتا وقتی این نوع منابع، جایگزین درآمدهای تفنی می‌شوند، می‌توانند تامین کننده بخش عمرانی بودجه هم باشند تا امیدوار باشیم زمینه برای ایجاد زیرساخت‌ها و پروژه‌های عمرانی فراهم شود.

### مهندس نجفیان:
# حال آب خوان های البرز وخیم است

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای البرز گفت: در استان البرز حدود ۸۰ درصد آب شرب مصرفی از آبخوان‌ها است که از لحاظ کیفی و کمی شرایط این آب خوان‌ها به مرور در حال وخیم‌تر شدن است.

**به گزارش پیام آشنا**، داوود نجفیان درمراسم انعقاد تفاهم نامه طرح دانش آموزی نجات آب (داتاب) و سواد آبی میان آموزش و پرورش البرز، شرکت آب منطقه‌ای و جهاد دانشگاهی که در آموزش و پرورش البرز برگزار شد، اظهار کرد: استان البرز نگاه ویژه ای به طرح داتاب دارد، فرهنگ سازی خوبی میان دانش آموزان در خصوص دانش آب شکل گرفته است.

به گزارش ایسنا، وی با اشاره به اهمیت فرهنگسازی در حوزه مدیریت مصرف آب افزود: طرح داتاب گامی در راستای ترویج فرهنگ مصرف صحیح آب در میان نسل جوان است.

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای استان البرز افزود: متوسط مصرف آب در یک کشور باید حدود ۴۰ درصد باشد در حالی که در ایران بیش از ۸۰ درصد منابع آبی خود را مصرف کرده و در این حوزه از خطوط قرمز عبور کرده‌ایم.

نجفیان با بیان اینکه در استان البرز حدود ۹۶ درصد منابع آبی مورد استفاده قرار گرفته است، گفت: باید روند مصرف آب اصلاح شود، فرهنگ سازی مصرف آب از مدارس آغاز شده است.

وی با تاکید بر اینکه وزارت نیرو برای فرهنگ سازی در حوزه آب منابعی را اختصاص داده است، گفت: در البرز نیز شرکت آب منطقه‌ای با کمک جهاد دانشگاهی، دانشگاه خوارزمی، آموزش و پرورش در خصوص اصلاح الگوی مصرف اقداماتی را انجام داده اند.

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای استان البرز با اشاره به اینکه از برنامه‌های پژوهشی برای بالا بردن سواد آبی استقبال می‌کنیم، گفت: در ایران منابع ملی منحصر به فرد و تجدیدناپذیری در زمینه آب داریم که باید قدر آن را بدانیم.

نجفیان همچنین عنوان کرد: در استان البرز حدود ۸۰ درصد آب شرب مصرفی از آبخوان‌ها است که از لحاظ کیفی و کمی شرایط این آب خوان‌ها به مرور در حال وخیم‌تر شدن است.

### شریعتمداری:
# ٦٠ درصد مردم تاکنون هیچ وامی دریافت نکردند

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با اشاره به اینکه تنها ۴۰ درصد مردم تسهیلات بانکی دریافت کرده اند، گفت: از ۲۵ میلیون خانوار ایرانی تنها ۱۰۰ هزار خانوار وام بالای ۱۰۰ میلیون تومان دریافت کرده اند.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مهر، محمد شریعتمداری در مراسم اختتامیه سومین کنفرانس حکمرانی و سیاست گذاری عمومی گفت: تا زمانی که به موضوع فقر در ایران به عنوان یک موضوع لوکس نگاه کنیم و با فقرا عکس بگیریم به نتیجه نخواهیم رسید. باید با فقر به صورت علمی برخورد کرد. من با صاحب‌نظران حوزه فقر که صحبت می‌کردم متفق القول می‌گفتند که گفتمان جامع فقرزدایی در ایران نداریم.

وی افزود: زمانی که آیت الله هاشمی در سالهای جنگ تحمیلی به ایراد خطبه نماز جمعه می‌پرداخت همواره به موضوع فقر اشاره می‌کرد اما پس از جنگ و در آغاز دوره سازندگی این موضوع کمرنگ شد. در آن زمان برخی می‌گفتند نیازی به برخورد مستقل با فقر نیست و رشد اقتصادی خود به خود فقر را از بین می‌برد اما برخی می‌گفتند در هنگام رشد اقتصادی و توسعه باید به عدالت اجتماعی توجه داشت و باید تعارض میان عدالت و رشد اقتصادی را از بین ببریم تا فقرا قربانی جاه‌طلبی سیاست گذاران نشوند.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت: یکی از روش‌هایی که می‌تواند میان توده مردم ایجاد همبستگی کند، موضوع شفافیت اقتصادی و اطلاعاتی است که می‌تواند مبارزه با فساد را محقق کند تا مردم مطمئن شوند که دولت در راه کاهش فقر در راه آنها قدم بر می‌دارد در غیر این صورت زیر میز توسعه خواهند زد.

شریعتمداری با بیان اینکه تنها ۴۰ درصد مردم ایران وام بانکی گرفته اند و ۶۰ درصد مردم تاکنون هیچ بهره‌ای از وام‌های بانکی نبرده اند، گفت: از ۲۵ میلیون خانوار تنها ۱۰۰ هزار خانوار ایرانی تسهیلات بالای ۱۰۰ میلیون تومان گرفته اند.

وی دامنه فقر کشور را در استان‌های شرقی و دامنه زاگرس دانست و اظهار داشت: گستره بیکاری به این دو منطقه از دیرباز اختصاص داشته و تنها در این ۵ سال اخیر است که نرخ رشد اشتغال در استان‌های دامنه زاگرس و شرقی کشور رشد مثبت داشته است.

وزیر تعاون کار و رفاه اجتماعی به موضوع ایجاد ارزش افزوده در محصولات معدنی به جای خام فروشی اشاره کرد و گفت: اگر به جای آنکه هر تن سنگ آهن را ۲۴ دلار بفروشیم به تولید شمش فولاد روی بیاوریم که ۴۰۰ دلار ارزش دارد یا هر تن صادرات لوازم خانگی ۴ هزار دلار سوددهی در پی دارد و یا اینکه به جای قروش گاز طبیعی که هر یک تن آن تنها ۱۰ دلار است، به تولید بتروشیمی ای که هر تن ۱۷ برابر ارزش افزوده در پی خواهد داشت، می‌توانیم بخش مهمی از مشکل بیکاری را مرتفع کنیم.

شریعتمداری با بیان اینکه باید از ثروتمندان مالیات بگیریم و منابع آن را میان فقرا بازتوزیع کنیم، تأکید کرد: در گذشته تلاشی برای تقویت پایه‌های مالیاتی نمی‌شد اما اخیرا دولت تلاش‌هایی در این زمینه کرده است که منابع حاصل از آن را بازتوزیع خواهد ساخت.

وی به طرح یارانه نقدی اشاره کرد و گفت: دو هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان منابع این طرح را ساماندهی کردیم و توانستیم ۲۵۰ هزار خانوار را از یارانه ۴۵ هزار تومانی حذف کنیم که ۸۰ هزار قفره اعتراض به دست ما رسید و پس از بررسی تنها ۱۰ درصد توانستند ادعای خود را ثابت کنند که نشان داد آزمون وسع ما از سایر کشورها کارآمد تر است.

### رئیس کل بانک مرکزی اعلام کرد؛
# اولین باری است که بانک مرکزی نقش بازارسازی را ایفا می کند

رئیس کل بانک مرکزی با بیان اینکه ایران از شکل‌گیری ارز توریم نجات یافته، گفت: عملیات بازار باز از شنبه رسما آغاز شده و به ما این امکان را می‌دهد که در مورد اضافه درآمد دلاری بانک‌ها قوی عمل کنیم.

**به گزارش پیام آشنا** به نقل از مهر، عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی در پنجاه و نهمین مجمع بانک مرکزی که هم اکنون با حضور حسن روحانی، رئیس جمهور در حال برگزاری است، گفت: سال ۹۷ و ۹۸ جزو سال‌های بسیار سخت اقتصادی برای کشور است که یکی از پی سلیقه ترین تحریم‌ها را برای کشور رقم زده است؛ این در حالی است که با تدبیری که صورت گرفت به تدریج به سمت ثبات حرکت کردیم.

وی افزود: بر این اساس طلیعه تلاش بانک مرکزی، ثبات در بازارها بوده است و البته باید توجه داشت که هدف دشمنان، حمله به بازار ارز ایران بوده و با توجه به ناترازی هایی که در سیستم بانکی وجود داشت، انتظارات عمومی بر این بود که با شوک ناشی از کاهش درآمدهای نفتی، اقتصاد وارد شرایط بسیار سخت تورم رکودی شود.

رئیس کل بانک مرکزی افزود: در شرایط عادی نیز اگر رکود تورمی بر کشور حاکم شود، کار برای دولت بسیار سخت خواهد بود. اما ما در مدت کوتاهی و با شرایطی که قشار و قدرت آن بر مجموعه اقتصادی کشور بسیار بالا بود، از زیر این قشار خارج شده و در شش ماهه ابتدای امسال، رشد غیرنفتی کشور مثبت شده است و این نشانگر آن است که ما توانستیم بر رکودی که از نظر فعالیت‌های اقتصادی کشور است، غلبه کنیم.

وی با اشاره به مثبت شدن رشد اقتصادی غیرنفتی کشور، تصریح کرد: طبیعی است که بخش نفتی، بیرون از اسد و دولت و بانک مرکزی نقش زیادی در مدیریت آن ندارند و البته وزارت نفت برای صادرات تلاش می‌کند ولی به هر حال از آنچه که قبلا صادرات نفت صورت می گرفته است، کمتر انجام می‌شود و قشار ناشی از این کاهش صادرات نفت بر اقتصاد ایران برقرار است؛ ولی امیدواریم اثر آن در سال ۹۹ به طور کلی از بین رود.

به گفته همتی، در طول یکسال و نیم گذشته از مهرماه سال ۹۷ دو سه مقطع بود که کشور به شدت تحت قشار قرار گرفت؛ این در حالی است که یکی از این مقاطع، بحث آشفتگی بازار ارز بود که ما به خوبی این جو را متوجه شدیم و شوکی که دشمن می‌خواست در بازار ارز ایجاد کند را مدیریت کردیم. ضمن اینکه بخشی از این شوک نیز تا شهریور ۹۷ در کشور مشاهده شد اما تدبیر بانک مرکزی این بود که این شوک باید در کوتاه مدت کنترل شود و خوشبختانه با اقدامات جدی و مهمی که در بانک مرکزی انجام شد توانستیم تقاضاهای سفته بازانه را محدود کرده و کنترل بازار ارز را بدون از دست دادن ذخایر ارزی صورت دهیم، چراکه کنترل با از دست دادن ذخایر می‌تواند صورت گیرد. اما ما این کار را بدون از دست دادن ذخایر انجام دادیم.

به گفته همتی، این اولین باری در کشور است که عنصری به عنوان بازارساز در بازار ارز داریم و این بازارساز، اجازه نوسان به دلال نمی‌دهد و در طول یکسال و نیم گذشته مهمترین تنش‌های سیاسی و نظامی در کشور خ داد ولی هیچ یک از آنها نتوانست چارچوب بازار ارز کشور را به هم زند و این به خاطر تدبیر است.

همتی گفت: مجموعه اقداماتی شروع شده که ریال را از حالت پول بودن رها کند و این یک اقدام ساختاری است. ضمن اینکه اقدام برای کنترل تراکنش‌ها در پوزها، تراکنش‌های بکی خارج از کشور، ساندا، انتقالات ریالی و چک‌های تضمینی صورت داده و توانستیم ریال را در گردش کنترل کنیم و مهمترین عامل سفته بازانه حمله به بازار ارز را با ریال کنترل کنیم.


## آگهی مناقصه عمومی یک مرحله ای
### به استناد ماده ٦٣ آیین نامه مالی و معاملاتی دانشگاه های علوم پزشکی

**نام سازمان: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی البرز –مجتمع آموزشی درمانی امام علی (ع)**
**موضوع: خرید یک دستگاه سی آرم**
**محل دریافت اوراق: دبیرخانه مرکزی دانشگاه (طبقه همکف) با ارائه معرفی نامه از طرف شرکت با مهر اعضاء و اخذ رسید مدارک مربوطه را تحویل گیرند**
**مهلت دریافت اوراق: به مدت ۷ روز از تاریخ ۹۸/۱۰/۲۰ لغایت ۹۸/۱۱/۰۶**
**مهلت قبول پیشنهادات (تحویل پاکات): به مدت ۱۳ روز از تاریخ ۹۸/۱۱/۰۷ لغایت ۹۸/۱۱/۱۹**
**محل تحویل پاکات مناقصه دبیرخانه حراست دانشگاه (طبقه اول) می باشد.**
**میزان سپرده تضمین شرکت در مناقصه ۳۲۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال به صورت فیش واریزی به حساب جاری ٤٤٢٤٥٧٨٠/٦٩ نزد بانک ملت شعبه مهستان کرج کد ۸۸۲۷/۷ یا ارایه ضمانت نامه بانکی به نام دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی البرز که مدت ضمانت نامه نباید کمتر از ۳ ماه باشد.**
**تذکر ۱: جهت دریافت اوراق مناقصه، ارائه فیش واریزی به مبلغ ۳۰۰/۰۰۰ ریال به حساب جاری ۲۱۸۱۲٤٤٢٦ نزد بانک رفاه شعبه بهار کرج کد ۲٤٤۰**
**به نام دانشگاه علوم پزشکی البرز و معرفی نامه شرکت الزامی می باشد.**
**تذکر ۲: در صورت دریافت اخطار کتبی قطعی بابت طرف قرارداد بودن با دانشگاه و واحدهای تابعه آن، متقاضی حق شرکت در مناقصه را نخواهد داشت.**
**پرداخت هزینه چاپ آگهی ها به عهده برنده مناقصه می باشد.**
**کارفرما در رد یا قبول یک یا کلیه پیشنهادات مجاز و مختار می باشد.**
**نشانی سازمان: بلوار طالقانی شمالی –بالاتر از میدان طالقانی –شهرک اداری –ساختمان مرکزی**
**ساعت کاری دانشگاه از روز شنبه تا چهارشنبه، ساعت ۸ لغایت ۱٦ می باشد.**
**شماره تماس: ۳۲۵۳۳۳٦۹ -۰۲٦**
**شناسه آگهی: ۳۷٦٦۳۲**


## یادداشت

# سه رویکرد حل کسری بودجه

در این ایام، مساله لایحه بودجه بیش از آنکه عرصه بحث‌های کارشناسی در راستای منافع ملی باشد، مصاف جریان‌های سیاسی شده است. مساله بودجه هیچ‌گاه تا به این اندازه مهم و سرنوشت‌ساز نبوده است. بنابراین لازم است نظام تصمیم‌گیری کشور با درک حساسیت موضوع و فارغ از منازعات سیاسی، صرفا براساس منافع ملت‌مدت کشور، اجماعی شکل دهد و اقدام به تصمیم‌گیری کند.

تحوه تدوین لایحه بودجه ۱۳۹۹ توسط دولت و شیوه مواجهه شدن مجلس با آن، بزنگرانی‌ها افزوده‌است. در این زمینه باید تاکید کرد که هرگونه بی‌اعتنایی به قواعد اقتصادی، پنهان کردن مشکلات، امتناع از اصلاحات اساسی در بودجه، تسلیم شدن در برابر فشار گروه‌های ذی‌نفع، سپردن امور به افراد تبلید و تصمیم‌گیری‌های تلعمه‌امتگ و تلساز گار می‌تواند کشور را در مدتی کوتاه به بحران‌های جدی مواجه کند که طلیعه آن، به شکل یک موج تورمی غیرقابل مدیریت آشکار خواهد شد.

بودجه دولت که از گذشته همواره با ناترازی و کسری ساختاری و فزاینده مواجه بوده، حال در اثر تحریم‌های خارجی و رکود بخش واقعی، با یک شکاف عمده متابع و مصارف روبه‌رو شده است؛ به‌طوری‌که نه تنها در ماه‌های باقیمانده سال جاری بلکه در سال آینده، انتظار یک کسری بودجه عمده وجود دارد. حتی می‌توان گفت که شکاف متابع و مصارف بودجه، بیش از ارقامی است که در لایحه بودجه تبیان داده شده است. علت آسیب‌پذیری شدید بودجه در برابر شوک تحریم‌های خارجی آن است که رفتار مالی دولت (به معنی عام) از گذشته دور بر اساس اتکای شدید بودجه عمومی به درآمدهای تفنی شکل گرفته است و تغییر آن در کوتاه‌مدت امکان‌پذیر نیست.

حال با کاهش شدید درآمدهای تفنی و تداوم رفتار مالی سنوات قبل، دولت با کسری بودجه عمده مواجه شده است. برای ارائه تصویری از ابعاد مساله، بد نیست که ظرفیت بالقوه درآمدهای تفنی با وضعیت فعلی مقایسه شود. به‌عنوان مثال اگر مقدور بود که در سال آینده به اندازه سال ۱۳۹۵ نفت صادر شود، سهم ریالی بودجه از درآمدهای تفنی در سال آینده، احتمالا رقمی بیش از ۲۵۰ هزار میلیارد تومان می‌شد. این در حالی است که بر اساس شرایط فعلی، درآمدهای تفنی بودجه در سال آینده کمتر از ۵۰ هزار میلیارد تومان خواهد بود. چنین شکافی، تراز مالی دولت را تماما تحت تاثیر قرار داده است.

با کاهش شدید درآمدهای تفنی، شکاف عمدهای در متابع و مصارف دولت ایجاد شده است و لذا مساله اصلی ساختار تصمیم‌گیری کشور باید آن باشد که با کمترین عوارض مخرب، راهی برای بر کردن این شکاف یافته شود.

سه رویکرد حل مساله

در شرایطی که دولت با کسری بودجه بسیار عمده مواجه است، صرف نظر از جزئیات، سه رویکرد کلی یا ترکیبی از آنها می‌تواند اتخاذ شود:

- رفع کسری از طریق ایجاد بدهی
- پولی کردن کسری بودجه
- اصلاحات ساختاری

هر یک از شیوه‌های سه‌گانه مذکور، مزایا و آسیب‌هایی دارد.

شیوه اول رفع کسری بودجه دولت از طریق ایجاد بدهی‌های جدید و انتشار اوراق، سهل‌الوصول است و سازوکار شفافی دارد. در ضمن این مزیت را دارد که به بانک مرکزی امکان اعمال سیاست پولی و کنترل تزل سود از طریق عملیات بازار باز را می‌دهد. در مقابل، نقطه ضعف این شیوه آن است که در شرایط فعلی که دولت از اساس با یک تاکآرایی مالی و کسری بودجه ساختاری مواجه است، این شیوه می‌تواند زمینه‌ای ایجاد کند که دولت بخش عمده مخارج جاری خود را به اتکای ایجاد بدهی‌های مستمر تامین مالی کند. اتکای مستمر تامین مالی دولت به ایجاد بدهی جدید، دولت را با بحران بازپرداخت بدهی‌ها و اقتصاد را با افزایش ترخ سود مواجه می‌کند. در این شرایط ورود بانک مرکزی به بازار از طریق سیگنال‌دهی، برای کنترل ترخ سود کافی نخواهد بود و به تاجار باید بخش عمده متابع خرید اوراق دولت از طریق بانک مرکزی تامین شود. این مساله به معنی اقتباسط شدید و بازگشت تاپذیر پایه پولی خواهد بود. بنابراین انتشار اوراق دولت، حد معینی دارد و فقط می‌تواند بخشی از کسری سال آینده را جبران کند.

شیوه دوم، جبران کسری بودجه از طریق پولی کردن کسری و تامین مالی مستقیم از طریق متابع بانک مرکزی است. این شیوه اگرچه بسیار سریع و سهل است، ولی متجر به جهش تقدیتکی در ماه‌های آینده و متعاقب آن افزایش ترخ تورم و بی‌ثباتی بازارها و تضعیف بیش از پیش ظرفیت‌های رشد اقتصادی خواهد شد. در چارچوب فعلی، افزایش تنخواه‌گردان خزانه یا شیوه‌هایی مانند اخذ مالیات موهومی از بانک مرکزی عملا به معنی پولی کردن کسری بودجه است. تعیین تکالیف بودجه‌های برای بانک‌ها تیز درتهایت بار مالی بودجه را به متغیرهای پولی منتقل خواهد کرد. همچنین اتکا به متابع صندوق توسعه ملی (بیش از سهم ورودی سالانه صندوق) برای تامین مالی بودجه، درعمل به معنی افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی و اقتباسط پولی است. در لایحه بودجه ۱۳۹۹، متابع حاصل از صندوق توسعه ملی ۴۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است. شواهد حاکی است که در فرآیند تصویب بودجه در مجلس، تکالیف بیشتری هم برای صندوق تعیین می‌شود. لازم است که دولت و مجلس، کاملا تسبت به عواقب ویرانگر پولی کردن کسری بودجه آگاه باشند.

شیوه سوم، حل کسری بودجه دولت از طریق تن دادن به اصلاحات ساختاری بودجه است. اصلاحات ساختاری بودجه، مفهومی جز تغییر رفتار دولت (بخش عمومی) و بازتعریف تقش دولت در اقتصاد ندارد. روشن است که لایحه بودجه ۱۳۹۹ واجد چنین رویکرد اصلاحی تیست و همچنان بسیاری از رویه‌های تادرست سال‌های قبل تداوم دارد.

چند گام عملیاتی که در راستای اصلاحات ساختاری بودجه می‌توان برداشت، عبارت است از: کاهش (یا حذف) معافیت‌های مالیاتی، تعیین ترخ تسعیر عواید ارزی تفت به ترخ شناور تیما، حذف کامل سیاست ارز ترجیحی، واقعی‌کردن قیمت‌های بازار انرژی، کاهش مامورت‌های موازی و زائد دولت (بخش عمومی)، واگذاری شرکت‌های دولتی و مولدسازی دارایی‌های دولت (ضمن فراهم ساختن الزامات آن)، افزایش شفافیت و کارآیی هزینه‌های عمرانی دولت، اجرای کامل بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد و افزایش پایه مالیاتی به ویژه از طریق مالیات بر عواید دارایی‌ها و مالیات بر مصرف.

بدیهی است که هرگام اساسی در جهت اصلاحات واقعی بودجه، با فشار و مماتعت گروه‌های ذی‌نفع مواجه خواهد شد. می‌توان پیش‌بینی کرد که ذی‌نفعان وضع موجود و بهره‌مندان از رانت‌ها و امتیازات ویژه، چاله‌تزی و فشار زیادی را برای تداوم سیاست‌های فعلی به عمل آورند. به ویژه با توجه به حوادث آبان ماه، فراهم تبودن شرایط پذیرش اجتماعی، بهانه‌ای برای امتناع از اصلاحات اقتصادی قرار خواهد گرفت. باید هشدار داد که امتناع از اصلاحات ساختاری بودجه و پرول کردن کسری بودجه، اگرچه شیوه سهلی برای انتقال مشکلات دولت به آینده است، ولی این مساله می‌تواند به سادگی زمینه شکل‌گیری موجی از تورم غیرقابل مهار و تداوم رکود را فراهم کند.

حمید آذرمند